

LÁSZLÓFFY CSABA

Az emberkerülő

(*Meghiúsult házasság*)

Árhullám után ragacsos sárban, gyomnövények közt bódorog. Elejti a bozótvágot kést. Szeme sarkában a patyolat tollú hattyúk kiúsznak a láthatárra, messzire... Vagy ez is csak a fantázia gonoszkodó játéka, mint a szívét görcsbe szorító, melódiátlan zenei futam?...

„Amióta nem találom a hegedűmet!... Az a rendetlen néember képes volt eldugni, hogy ezzel is bosszúságot okozzon nekem?!”

Az elégedetlenséget letörli fonnyadt képéről egy kemény vigyor: „Végre a magam ura leszek.”

Visszaszerezni a függetlenségét! Erre vágyott mióta már. Nem neki valók a törvényben megszabott normák, a tucat-polgároknak kimért utak... Törvény?! Röhögnie kell. Az apja vicsorogta volt a szemébe (maga elé képzei a lihegve siető trottyos *hírnököt* a házasesetre pontot tevő üzenettel), hogy az ifjú császár semmisnek nyilvánította az Orbán Rózával kötött – környezetük szemében amúgy is szégyentelen – frigyüket.

Domáldra költözésük legelején Rozi mint a Bolyai-nemzetség – Szent István koráig visszanyúló – utolsó leszármazottjának háziasszonya: szakács- és mosónője, ágyasa (közös gyermekük akkor még nem volt) mindenese, színésznő minőségében is jelesként úgy találta helyénvalónak, hogy egy kedves bibliai jelenetet rögtönözvén megmossa az ő bütykös, elnyomorodott lábát.

Az a hatalmas lavór. Ha beleereszti a két lábát, ijedten hőköl meg gusztustalan visszereitől, az idétlen (mikor nőtt?) csontgöcsöktől, az elhalt izmoktól – az idő megannyi riasztó jelétől.

Az arca csupa sár. A Nap rászárította esedékes szégyenét, nem csupán külső ábrázatára. A friss lepedő megnyugtató szaga, olyan, mint igaz-sem-volt gyermekkorában. Az anyja persze nem ilyen ételeket rakott elébe. Tejbekása, az is félig vízben, meg főtt kukorica (minden lyukas fogába beleragadt egy szem). De hát a nincsből többre nemigen telik...

Szúnyogfelhő tör be hirtelen, ahogy a függőnyt elkapta a szél. S utána nyomban a falu púpos Aladárjának cincogása. „Álljak ki vele konkurálni, s persze, a tenyeremet is tartsam magam elé, ahogy a falu cigánymuzsikusa teszi s ahogy szokás?!... Rozi ha nem is biztatott rá, de nem haragudna meg érte.

(*Kiféle az úr?*)

Félálomban szép, holdvilágos éjszakákon szekerezik. Az út is hagyján, nem nagyon gubbenős: hanem azért a fogat csak lépésben döcög. Váratlanul fegyveresek veszik körül a szekeret. „Kiféle az úr?!... Merthogy katonavilág van. Annál is rosszabb. Urbán felizgatta az oláhokat...” Nehezen tudja kivágni magát, hogy miért nem sietett a szabadság zászlaja alá, ha úgymond *inzsenér* kapitány? Ja, még hogy a császári seregben szolgált!... De még a harmincas években kvietált, itt a papír róla, olvassa, aki tudja... Vajon ki ajánlotta föl, ha nem ő, a forradalom céljaira nyugpénzének 12 százalékát?!”

A honvédeknek sehogyan sem tetszik a német betű. Ő kiabálni kezd rájuk (ez is csak álom már, vagy rosszabb annál): „Negyvenezer ember életét csak úgy elpazarolni?! (Megőrültek?! Kerüljön az életembe, de kiverem Erdélyből a császári sereget!”

A korlátlan hadvezérségből semmi sem lett. De az sem volt, kinek fölpanaszolhatta volna, hogy bár az ősi konstitúció felforgattatott s megszűnt a dézsma és a robot, de a jószágot *gratis* elvenni s a szellemi javakat tűzre vetni – enyhén szólva túlzás.

Csuromvizesen lép ki a cseber jéghideg vízből, és állatbőrökre bújva felkapja hegedűjét. Játsszani kezd; közben forogni kezd az udvar közepén. Sebesen fut a nyűtt vonó a húrokon, de a hegedűszót elnyomja a tűzoltózenekar rekedten bőgő trombitája.

Fejét két keze köré szorítja. Erős fejfájására nincs gyógyír, legfeljebb egy kis levegőzés.

(*Nyelves némbor*)

A mély, vízmosásos úton csak ügyel-bajjal vánszorgott előre a szekér.

Ha egyszer végképp maga mögött hagyja Domáldot, a temetőszéli házat!... Az apja is itt volt gazda, miután megnősült. Az anyja szép volt, elragadó; kottából Mozart- és Haydn-dalokat énekelt s fortepianón kísértte magát. Vajon hol tört rá először az őrület? Leszíjazott fehér teste és hangos jajveszékelései őt irtózáttal föltötték el.

„Rá hasonlítok. Ezt vágja apám a fejemhez. Ő bezzeg kenetteljes mások előtt, de mi, a rászorulók tönkremegyünk bele!...”

Alacsony, bosszúálló lélek beszél belőle is; most méri fel, amikor lefelé szálló életével nincs mit kezdenie. Különcé vált Vásárhelyütt, de másmilyen különcé, mint amilyen hóbortos apja volt. A furfangos, a hízelgő! (Habár vérbeli pedagógus.) Hányan kalapot emeltek s emelnek még ma is a professzor úr csinált virágkoszorúi előtt... A hiszékenysége tévesztette meg Orbán Rózát is. (Ha nem tévedt meg maga magától már korábban: a kurtanemesi família netán vénleány sorsra ítéltetett szépecskéje!) Akkor még adta a szemérmes úri höl-

gyeményt, midőn az öreg Bolyait úgymond a „szánalom” vitte rá, hogy pártfogásba vegye a félárvt. (A Rozi apját rajtakapták valamilyen sikkasztáson, s öngyilkosságba menekült; ha a kisváros közvéleménye előtt a szégyent lehet-e így szépíteni egyáltalán?) A Bolyai kúriára bejáratos tanítvány hiúságának persze nem derogált, hogy az „öreg pók” kedvére szövi számára a hálót, mint tette annyiszor.

„Farkasnak szólítottad, ne tagadd! – csapott le ő (új „gazdája”) a lányra, együttlétük kezdetén. – Tán még a hátam mögött is kacérokodtál vele?...”

„Eredj innen – tolt el magától a heves legényembert Rozi. – Vár rád a Rhédey-lány, akit az úrfinak kiszemeltek, Kolozsvárott; csak ürügyet keresel, hogy a nagy hasammal itt hagyj, ne is tagadd!”

A felfogadott, majd hitestárrá és anyává avanszált asszonyból mérges, nyelves némbor lett aztán, a férjürára mások jelenlétében is mocskot szóró, egyre közönségesebb perszóna – nemcsak amiatt, hogy a dolog s a gyermekáldás külsejét is rútabbá tette Antalnak, a nagybácsinak intő szavai mintha csak agasztó jövendölössé nőtték volna ki magukat az évek során: miszerint a mihályfalvi asszonyt elvitte a tavaszi áradás, pedig az 5 vagy 6 forintért vállalta volna öccse portáján a háztartást, ámde ennek a nyelvelő Orbán Rozinak a két-színűsködésére – aki „hol impertinens, hol hízelkedik; ha ő fizetne nekem, akkor se tartanám!” – jó lesz vigyázni...

(Okuláré és vakság)

Magába szállva tántorog hazafelé. Nem őt várják az ifjak a kaszinóban. Nem hiányzott soha neki a forró csokoládét hörpölő társaságban az elragadtatott komédiázás. (Ehhez az öreg Bolyai értett a legjobban.) Ő, *fölső torony étage*-ából, gögös vigyorral nézte az emberi gyarlóság soros példányait. De töprengésre késztető hajlama egy idő után elapadt, s most toporzékolva, már-már undorodva (vakon gyűlölködni: azt ő soha!) fordul az ismerős arcok, imbollyogni látszó árnyékok után. „Buzgó, jóézésű voltam én mindenkor! – fojto-gatja torkát az önigazoló szóáradat. – Miért nem látja ezt meg bennem senki?! Rozi se! Honnan velem szembe környezetemnek ez a méltatlansága?!”

Kezében az okuláré, amelyet még az apja küldött volna neki, hogy a Teleki-tékában jobban lássa a régi írásokat. Azzal hadonászik tehetetlenül: miért nem lett oda örökre a családi életerő – így tör fel cserepes száján –: a *varázs*, hogy befelé, önmagunkban is nézhettünk azzal az okuláréval?!...

Tény, hogy vakságból, félreértésből származtak a nagy nézeteltérések közte és az apja között. Jól látták mind a ketten, hogy a filiszter város csak a hamis csillogást veszi észre. Pénz és hatalom tartja fenn a prosperitást. „*Olyan per ez veled apám, melyben mindenik a maga számára bíró... Balulértés volt legtöbbször oka a botor civakodásnak. Sohasem tagadtam: minden tanodai tárgyban jártas, páratlan professzorom voltál te nekem!...*”

(Mint a világ is látta)

„Láttad, hogyne láttad volna, hogy fiad egy tenyérnyi, bogáncskórós puszta házhellyel is beéri, de még azt a domáldi vackot is sajnáltad tőlünk! Hiszen akkor már megvolt a kis Dénes később világra jött aztán Gyula, a harmadik Bolyai-csemete is, mert én attól sem tagadtam meg a családnevet” – tusakodik magában János a gyönyörű erdélyi őszben. Szüreti fényben úszik a hegyoldal, egy vén batul almafa árnyékába van ereje még épségben leroskadni.

„Ismerik ott azt a férfit?” Rekedtes, öreg hangot repít feléje a szél.

„Én ugyan nem bajlódom az effélékkel”.

„Mindent tudok róla: az Orbán Rozi élt egy fedél alatt vele szinte húsz esztendeig... Gyerekük is van: kettő vagy három. Az asszony vízbe akarta fojtani magát a lelkifurdalástól.”

„Na, azért megéri a pénzét az is...”

Rozi a legszörnyűbb szavakkal illette a férfit. Könnyekre fakadt; majd elrohant az anyjához panaszkodni, hogy tovább nem bírja egyedül.

„Nem tanácsolom, hogy túlságosan felingerelj. Ne felejtsd el, hogy úri nő vagyok, még ha nem is olyan hírhedt a famíliám, mint a tiéd. De döglök meg, hogyha még egyszer odaengedlek magam mellé az ágyba!”

Besötétedés után ahogy magára maradt (a szél is más irányba fúj most), rémképek ostromolják; gúnyos hangokat hall.

Csak tudná meg a világ, milyen mostohán bánt vele, aki a geometriájával az egész emberiség boldogításáért fáradozott... Vagy a rokkant, de becsületére is kényes kapitányt akarja büntetni?!...

(Hagytam, hogy hasznát húzzon belőlem... – A sértettség elfedi az igazi fájdalmat, önként vállalt tragédiáját a kiválasztottnak, aki rég lemondott arról, hogy a létezés primordiális tevékenységének a valóság újraalkotását tartsa.)

Rozihoz: „De férjnek azért kellettem.”

(Önmagával vitázva: Csak mi magunk teremthetjük újjá magunk.)

Rozi: „Elárulom, hogy mindent érdekből tettem...”

(Önmagával vitázva: Meddig? A halálunk után is?)

Rozi: „Azzal áltattam magam, hogy ragadt rád valami az apád jó modorából...”

(Önmagával vitázva: Minden lehetséges.)

Rozi: „Azt hittem, úriember házába kerülök!”

Rozihoz: „És a gyerekek?”

Rozi: „Nem én akartam őket. Te erősködtél, hogy tartsam meg az elsőt, Déneskét...”

Ha egy rossz utcai ringyót vettél volna el, azzal sem, viselkedhetél volna másképp.”

„De hát a harmadik gyerek?!”

„Ahhoz semmi közöd.”

A vérmeérsékletük sehogy sem egyezett.

Legtöbbször a fantázia teremti meg azt kiszínezett vagy elszomorítóan egyhangú változatot, amit a mi külön világunknak fogadunk el...

A minisztérium ezúttal elmaradt.

Amikor elköltözött Domáldról, a falubeliek sokatmondó gyanakvással néztek rá, majd egymásra.

„Semmije sincs. Csak az ócska könyvei”.

„Meg két ócska szekrény. Minden dohos, bűdös.”

(A stelázi rakodás közben szétesett.)

„Fantasztá!”

„Azt mondják, sokat tud...”

„Á, nem ér az semmit. Ha egész nap a könyvek közt ülsz, olyan leszel, mint egy múmia... De ki fizeti ki az adósságait?”

Egész úton végig macskaszagot érzett. Az utazóládák egymás hegyén-hátán.

Apja ölelésre tárta karját.

Másnap üvöltözve fogadták, vagy észre sem vették a küszöbön álló grófort, plébánost, uzsorást.

„Titeket az indulat fog megölni” – így a vendég köszönés helyett, s várta, hogy helyel kínálják.

(Egyiptomi sötétség)

Hazatalált már; remélhetőleg utoljára. Az apja házában megvan minden: a régi kellékek és az új indulatok. A kétszemélyes pokol.

Neki ugyan óbégathatnak valahol napestig, hogy: „Ellopják a sok fát, elhordják az erdőt!”... A sötétség körülötte mégis mind vastagabb, és észrevétlenül megkeményedik.

Feláll. Elveszti egyensúlyát. A kiáltás, a hang belevész a sűrű sártengerbe. Az az érzése, hogy ő maga is elvész az emlékek alattomos mélységében, mint holmi hasztalan kavics.

Vasatlan férfiügek, sokat hordott női ruhák száradnak kifeszített spárgán. A foszlásnak indult matéria toldásra-foldozásra vár.

Mintha Rozi lépne be a rideg konyhába mezítláb; az erősödő fejszecsapásokat hallva zaklatottan ki-kiles a félhomályba, észre sem veszi, hogy a férfitest elterülve fekszik a konyha földjén. Sarkán a repedezett bőr helyenként megfeketedett.

(Rozi iszik, mégis ő járkál lődörögve, mint a részegek?)

A Rozi térdén ringatott lányka belealszik az unottan mondott mesébe.

„Soha többé nem láthatod őket!” – Az asszony indulattól hullámzó teste fenyegetéssé válik. Elég lenne egy mukkanás, s képes volna a férfit zúdíttani az elpazarolt évek minden keserűségét.

Mikor még ott tartottak, hogy: „Szakíthatunk... Apád számára is megnyugvás lesz”, ő a felszakadó sóhajt lesve könnyek után kutatott a Rozi szemében.

Dögletes élethelyzeteiből hányszor kísérelt meg családikör-hangulatot kialakítani. „Fordítva kell eljárni – biztatgatta magát –, mint ahogy a kör négy-szögesítésével tettem.”

Lerázni az idő zsarnok törvényét! Arra vágyott mindig. Mit törődött ő másokkal, a szomszédságot életben tartó pletykával. Napi eseménynek számított a visítózás s az izgatott csődület. A kerítésen kívül megint hűtlen asszony hát-sófelét porolják. Össze-vissza szaladgáló, rémült kölyök serege: sehogy sem férnek ilyenkor a magasba rántott alsószoknyák alá.

„Így jár, aki bolondokkal költözik össze.” – Roziból valósággal tüzelt felé a vád. Lefekvéskor pedig nyersen tolta el magától a férfi közeledését.

Aztán váratlanul egyszerre hízelegni kezdett neki (hányszor hallotta már: az asszonyok csalhatatlan ösztönnel ismerik föl áldozatukat), hogy itt az alkalom kihasználni a helyzetet. Pedig ő már kereste a kibúvót, hogy távol maradjon a hivatalos fogadásról.

„A Vásárhelyre látogató Wohlgemuth generális, Erdély kormányzója hírére sem hallotta az abszolút geometria megteremtőjének. A főbűnösöket kereste, akik bujkálnak a felelősségre vonás elől... Ez az ideges járású volt császári tiszt – otthon Rozinak, habár csapnivaló színész vagyok, be is mutattam, hogyan botladoztam a társaság színe előtt – bizonyára hipochondriás, gondolta rólam a generális... Ha már nyugdíjat húz a kincstártól, illenék azt meg is szolgálnia!... »Kegyelmes Úr, – tértem ki a célozgatás elől –, én részint keveset járok ki, részint alig van társaságom...«

»Ne feledd – szólalt meg Rozi –, hogy sok múlik a befolyásos emberek bizalmán, jóakarátán.«

»Itt minden közeledési szándék, figyelmesség-színlelés kétes. Mit gondolsz, hol élünk? – srófoltam feljebb az elfojtott rémületet. – Egyiptomi sötétség ez, midőn szinte semmit sem szabad tudni, látni, hallani, sőt gondolni is. Bármi-kor betörhetnek lakásodba, feldúlhatják, elkobozhatják irataidat!«

De Rozi nem hagyta magát könnyen leszerelni.

»Ha meghallgatnád az okos, ésszerű tanácsot, legalább egyszer... nyugodtan élhetnél az emberi kor legvégső határáig – itt már nyomatékka –, s én is kitar-tanék melletted. Különben...«

Kihívón villant meg a tekintetem: »Különben?«

»Képes volnál kockáztatni a nyugdíjadat?!... Még tömlöcbe is zárhatnak...«

Ez volt a nő, akivel addig a legbensőbb lelki és szellemi közösségben éltem. Vagy csak ámitottam magam... Ha részt követelne az életemből ma is?!...»

Ki tudja, kinek mennyi a szerepe abban, hogy a kisváros „szarkanépe” izgatottan – zseni helyett – besúgót suttog a háta mögött?

(Ugrándozó, szürke emberkék)

Újabban T. grófné üzenet J.-nek.

„Ő is nőszemély. Akar valamit tőlem. Nem önzetlen jóakaró.”

Valósággal élvezi, ha szenvedhet.

„Ha ki lehetne szellőztetni a házból a szenvedés szagát is, akár a nyirkos ruháét!”

A kislány, a sárgafogú Amáliácska, ha az utcán találkoznak, integetni nem mer, de rávigyorog. Sárgarépát rágcsál.

Több színre J. ritkán tart igényt... Ugrándozó szürke emberkék. „Egymás hátán, egymás bocskorában.” (Ezt még a dajkától hallotta.)

Eladta nekik – a városnak – az eladhatókat (csak magát nem, soha!). Az almáriumot, a keményfa székeket, a hordókat, a ponyvákat, mángorolókat; a nagy vörösréz üstnek is lába kelt, miközben szólt az udvarban a dob s a nép lassan összegyűlt, persze a szegényebbje.

„Seprőpálinka urasági sajtolásból, és friss kolbász. Kóstolja már meg...”

Az előtérben a kicsattanó piros képű örmény gyógyszerész udvarolja körül; a korrupst hivatalnok-had rá se hederít. Ugyanazok – a terebélyes magyar menyecskék dúcos vállacskaikat fogdosó gyűrűs férfikezek. Az istenített vásárhelyi polgárság, akik között az ember halálra eheti, vagy halálra kacaghatja magát, malac sült, ropogósan, mint a jó papiros, és spékelve. Vargabéles túróval, mazsolával, tejjel leöntve. S hát az a tökéletes káposzta, öt hónapig főtt borban!

„Falánk, csúszómászó urakat ne lássak!”

Nem emlékszik, hogy milyen hangosan mondta és kinek. A csattogó, piros nyelvek láttán vad, utálatos érzés vett rajta erőt megint.

Bozontos szakállú, kuszált hajó emberek. (Az új nemzedék már simább, vassaltabb képű, gátlástalanabb is; a kényszer-rekonstrukció busásan megfizet nekik bizonyára.)

A borpincébe költözik le némelykor a „forum romanum”, ítélet is elhangzik, persze, csak óvatosan. A radnóti, a koronkai, a vajai, a szentimrei előljáróságnak mindenféle hivatalt árulnak; krumplis és zabos zsák mellett parolázva becsületet, nevet is vehetsz.

S az „arany szívű” vargák, mészárosok – bérecsizmában, szakadozott, foltos nadrágban, bütykös kezekkel, legyűrt szélű kalappal?! Azok az utcán egyenesen szemberöhögik, mihelyt felismerik.

A többi: költészet, ábránd! És melankólia, ha erődből már az egzakt tudományokra sem telik.

Az a pillanat, midőn T. grófné hidegen villogó szemének kékségében meglátta magát – a szőke hajkorona megrázkódott, amint az asszony könnyeden ránevetett –, villámcsapásszerűen megértette vele, hogy a pusztulás felé tart. Kamaszkorában voltak ilyen ihletett pillanatai; később még egynéhányszor a könyvtár kolostori csendjében. Az önmagától megundorodó férfi tévutakra vezető, zsákutcába ért magánéletét most attól az ártalmatlan, hívő lelkű kamasztól kérte számon, akit valamikor megvetően kinevetett, mert a megpatanó rugók zajában az izgatottságtól – anélkül, hogy a képzelt szerelem tárgyát: az érzékeit vadul felajzó női idomokat megérintette volna – magában élvezett.

(Volt egy visszatérő álma)

Mint egy gutaütött ült a karosszékben, s Rozi rázni kezdte a vállát magából kikelve:

„Most se aggódsz?! Nem találok a fiamat... A fiunkat – tette hozzá kelleetlenül. – Úszni látták a sziget felé. Aztán egyszer csak már nem látták... Déneske eltűnt a Marosban.”

Ő, félig már ébren, a lelkét kétkedéssel mérgező sugallattal viaskodva józanságra intette magát.

„Bele ne gabalyodj egy mondatba, mely félrevert harangként visszhangzik tudatodban. Vagy egy életlen epizódba... Hogy aztán a lelkiismeret útvesztőin végképp eltévedj.”

Hogy lehet, hogy sohasem jutott eszébe a fiát, a lányát dédelgetni? Pláne kényeztetni őket, a kedvükben járni. Legutoljára is, amikor Dénes fiával találkozott, kurtán, szótlánul kezét fogtak, s máris hátat fordítottak egymásnak. Az ő keze mintha megremegett volna, de sietett egyébire gondolni. Aztán, ahogy mindjobban távolodtak egymástól, vissza-vissza pillantgattak, gyanúsán nézelődtek.

(Új, alázatos lélek?)

A folyó partján térdepel (ez nem álom), nem emlékszik rá, mióta. Erőlteti a hányás. Előre dől, s szinte beleszédül az iszapos vízbe.

Egy koldusasszony, mint valami kísértet, odaszalad hozzá, ráborul, babusgatja. Bűzlik a pálinkától. Ő elhúzódik tőle, majd durván ellöki magától, de már késő. A gyomra még jobban felkavarodott.

„Rád fújok, gyermekem – a csoroszlya mint egy ráolvasást leheli a borostás, beteg arcba –, hogy új, alázatos, türelmes lélek szülessék belőled.”

(„Azt hitte, hogy öngyilkos akarok lenni!”)

...Most már jól emlékszik rá: egy emberöltő telt el azóta, hogy az anyák a folyóparton szaladgálva gyermekük után kiáltoztak, és karjuknál, fülüknél fogva hurcolták őket hazáig.

Idelátszanak a háztetők, a vártemplom tornya. A kétfejű osztrák sas szabadon szállong a fülledt légben.

Sohasem kereste a rokonlelkeket, akik őt megértsek. Voltak-e ilyenek egyáltalán?... Gauss és az apja!

„Gauszt apám elérhetetlen piedesztálra emelte. *Nem harmadnapig, mint Plátóval, évekig lehetett vele valaki anélkül, hogy megtudja nagyságát!* – ezt hajtogatva folyton. Mathesisi szenvedelem s erkölcsi egyezés kötötte egybe őket; többször sok-sok mérföldet tettek meg együtt gyalog, úgy, hogy órák hosszat meg sem szólaltak... A *Szellemóriás* egy fedél alatt élt és nőtt Vásárhelyen velem. Elküldtem neki az Appendix első példányát, de a küldemény a kolerajárvány miatt valahol elakadt. Az újabb példányt egy fél év múlva indította útnak apám... Álszent udvariaskodás volt rá a válasz Gauss előbb hosszasan saját meg nem írt munkáira hivatkozik, majd a kényes helyzetből azzal vágja ki magát ügyesen, hogy: »most már a fáradtságtól megkímélhetem magam, és nagyon örvendek, hogy éppen régi barátom fia az, aki engem ily csodálatos módon megelőzött« ... A későbbiek során, anélkül, hogy az Appendix nagy becsét nyíltan elismerte volna, jámbor kívánságok közepette inkább csak a kellő műveltség hiányát panaszolta volt föl.

Gauss meghalt, apám is a sírban. Nincsenek pályatársaim; velük vitatkozom még ma is...

Társaság?! Minek?...

Csak a szorongás örök, hogy ami történni fog velünk, elkerülhetetlen... Akinek a szervezete roncs már, annak fölösleges kínlódás eltanulni másoktól a megértést, a boldogságot.

Bármerre is haladjon a világ, az érzélgős ember nevetségessé válik, különösen, ha tulajdon érdekeivel kerül ellentétbe. A mély meggyőződés viszont nem zárja ki az érzékenységet. Ha az orrszarvúval meg tudná értetni valaki, hogy az ember bőrén a szúnyogcsípésre hólyagok támadnak, az orrszarvú agyvelejében bizonyára valami olyan képzetféle derengene fel, hogy: az ember igen gyatra és alsórendű állat. Pedig abból, hogy az orrszarvú bőre föl se veszi azt, ami az érzékenyebb bőrű embernek már egy kissé fájdalmas, nem az következik, hogy az orrszarvú egészséges, az ember pedig beteg...*

* Ambrus Zoltán: Midás király

(Az utolsó havazás)

Víg fakorcsolyáktól sebes téli világ. Megfázott, kopott forgócsontjai csikorgognak.

Otthon besötétíti a szobát, a zsalurések közt fekete tollakat fedez föl. Reszketve, viszolyogva bújik a takaró alá. Egy állati kielégülés talán még segítene, hogy ki ne húljön végképp. A fűtött ajkú női szörnyeteg ölébe rejtteni fejét.

A nyomorúságos hálókamara hatalmas teremmé tágul, s varjúpelyhek borítanak el mindent, őt is. Hiába hadonászik, hadakozik a feltartóztatatlanul aláhulló fekete tollpihékkel. Ereje fogytán; érzi, hogy mire a legutolsó lebegő varjúpelyhet megkaparinthatná, eltelt az élete.

Álmában van ereje kiröhögni a puha, fekete tollakkal fojtogató mulandóságot. Az ő földi keresztjét ne keresse senki; nincs egyszerű talajba beásva.

